

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม” เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้วิธีการเลือกประชากรแบบเจาะจง ทั้งหมดจำนวน 315 ชุด และได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนจำนวน 253 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.31 ของประชากรที่กำหนด ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษา :

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบตัวแปรส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 5 ผลการศึกษา กรณีศึกษา
- ส่วนที่ 6 อภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภาวะที่ต้องรับผิดชอบ อาชีพและรายได้ สถานภาพสมรส การเป็นสมาชิกสหกรณ์ บริการของสหกรณ์ ซึ่งมีผลปรากฏดังนี้

เพศ อายุ การศึกษา

ตารางที่ 4.1

เพศ อายุ การศึกษาของกลุ่มประชากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	162	64.0
หญิง	91	36.0
รวม	253	100
<u>อายุ</u>		
21-25 ปี	5	2.0
26-30 ปี	13	5.1
31-35 ปี	19	7.5
36-40 ปี	34	13.4
41-45 ปี	51	20.2
46-50 ปี	53	20.9
51-55 ปี	28	11.1
56-60 ปี	19	7.5
61 ปีขึ้นไป	31	12.3
รวม	253	100
<u>การศึกษา</u>		
ไม่สำเร็จการศึกษา	1	0.4
จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4	106	41.9
จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6	70	27.7
จบมัธยมศึกษาตอนต้น ม.3	28	11.1
จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	34	13.4
จบการศึกษานุปริญญา/ปวส.	11	4.3
จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3	1.2
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.0 และเพศหญิงร้อยละ 36.0 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี มากที่สุด ร้อยละ 20.9 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 20.2 และมีอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 13.4 พบว่าส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 41.9 รองลงมาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 27.7 และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 13.4

สถานภาพสมรส จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตารางที่ 4.2

สถานภาพสมรส จำนวนบุตร จำนวนสมาชิก
ในครอบครัวของกลุ่มประชากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>สถานภาพสมรส</u>		
โสด	39	15.4
สมรส	187	73.9
หม้าย/หย่าร้าง	27	10.7
รวม	253	100
<u>จำนวนบุตร</u>		
ไม่มีบุตร	48	19.0
1-2 คน	138	54.5
3-4 คน	54	21.3
5-6 คน	13	5.2
รวม	253	100
<u>จำนวนสมาชิกในครอบครัว</u>		
1-2 คน	12	4.7
3-4 คน	108	42.7
5-6 คน	90	35.6
7-8 คน	34	13.4
9 คนขึ้นไป	9	3.6
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 73.9 รองลงมาเป็นโสด ร้อยละ 15.4 และมีจำนวนบุตร 1-2 คน ร้อยละ 54.5 มากที่สุด รองลงมา มีจำนวนบุตร 3-4 คน ร้อยละ 21.3 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 42.7 มากที่สุด รองลงมา มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 5-6 คน ร้อยละ 35.6 มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 7-8 คน ร้อยละ 13.4

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะ และจำนวนแรงงานในครอบครัว

ตารางที่ 4.3

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะ และจำนวนแรงงานในครอบครัว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะ</u>		
ไม่มีสมาชิกที่ต้องอุปการะ	114	45.1
1-2 คน	114	45.1
3-4 คน	21	8.3
5-6 คน	4	1.5
รวม	253	100
<u>จำนวนแรงงานในครอบครัว</u>		
1 คน	40	15.8
2 คน	147	58.1
3 คน	42	16.6
4 คน	20	7.9
5 คน	3	1.2
6 คนขึ้นไป	1	0.4
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู อยู่ระหว่าง 1-2 คน และ ไม่มีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูเป็นจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 45.1 ส่วนจำนวนแรงงานที่ช่วยเหลือเลี้ยงดูคนมีจำนวนแรงงานช่วยเหลือ 2 คนมากที่สุด ร้อยละ 58.1 รองลงมา มีจำนวนแรงงานในการช่วยเหลือ 3 คน ร้อยละ 16.6 ส่วนใหญ่พบว่าเป็นคนในครอบครัวช่วยกันเลี้ยงระหว่างสามีและภรรยา ในรายที่ยังไม่แต่งงานจะเป็นสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ได้ทำงานมาคอยผลิตเปลี่ยน และจะมีเพียงผู้เลี้ยงรายใหญ่บางส่วนเท่านั้นที่จ้างลูกจ้าง

จำนวนโคนมทั้งหมด จำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวัน ค่าสัดส่วนโคนมที่รีดนมได้กับโคนมทั้งหมด

ตารางที่ 4.4

จำนวนโคนมทั้งหมด จำนวนโคที่รีดนมได้ ค่าสัดส่วนโคนมที่รีดนมได้กับโคนมทั้งหมด
ที่รีดนมได้ต่อโคนมทั้งหมด

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>จำนวนโคนมทั้งหมด</u>		
1-25 ตัว	158	62.5
26-50 ตัว	84	33.2
51-75 ตัว	5	2.0
76-100 ตัว	5	2.0
101 ตัวขึ้นไป	1	0.3
รวม	253	100
<u>จำนวนโคนมที่รีดนมได้ต่อวัน</u>		
1-25 ตัว	174	68.8
26-50 ตัว	70	27.7
51-75 ตัว	2	0.8
76-100 ตัว	6	2.4
101 ตัวขึ้นไป	1	0.3
รวม	253	100

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>ค่าสัดส่วนโคนมที่รีดนมได้ต่อโคนมทั้งหมด</u>		
ต่ำกว่าร้อยละ 20	5	2.0
ร้อยละ 21-ร้อยละ 40	31	12.3
ร้อยละ 41-ร้อยละ 60	88	34.8
ร้อยละ 61-ร้อยละ 80	94	37.2
ตั้งแต่ร้อยละ 81 ขึ้นไป	35	13.7
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.4 กลุ่มประชากร มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงในฟาร์มทั้งหมด 1-25 ตัว มากที่สุด ร้อยละ 62.5 รองลงมาเลี้ยงโคนม 26-50 ตัว ร้อยละ 33.2 และผู้ที่มีจำนวนโคนม 51-75 ตัว และ 76-100 ตัวมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 2.0 โดยมีจำนวนโคที่รีดนมได้ในแต่ละวัน ไม่เกิน 25 ตัว ร้อยละ 68.8 รองลงมาร้อยละ 27.7 รีดนมโคได้ 26-50 ตัว (โดยมีค่าสัดส่วนของโคที่รีดนมได้ต่อโคที่เลี้ยงทั้งหมด ร้อยละ 61-80 มากที่สุด โดยพบว่า เกษตรกรสามารถรีदनน้ำนมจากโคได้ทั้งหมด 7 เดือน นอกนั้นจะมีระยะที่โคพักท้อง และโคใกล้คลอด รวมไปถึงลูกโคแรกเกิด ที่จะไม่สามารถรีदनน้ำนมได้ ทำให้ปริมาณน้ำนมลดลง นอกจากนี้จะมีสัดส่วนของโคที่มาทดแทน (ลูกโค 1 ตัว ต้องใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงดูประมาณ 3 ปีจึงจะรีदनน้ำนมได้)

ราคาน้ำมันดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย ปริมาณน้ำมันที่รีดได้ต่อวัน รายได้จากการขายน้ำมันดิบต่อวัน

ตารางที่ 4.5

ราคาน้ำมันดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย ปริมาณน้ำมันที่รีดได้ต่อวัน
รายได้จากการขายน้ำมันดิบต่อวัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>ราคาน้ำมันดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย</u>		
ต่ำกว่า 10.00 บาท	26	10.3
10.01-11.00 บาท	86	34.0
11.01-12.00 บาท	88	34.8
12.01-13.00 บาท	52	20.6
13.01 บาทขึ้นไป	1	0.3
รวม	253	100
<u>ปริมาณน้ำมันที่รีดได้ต่อวัน</u>		
1-100 กิโลกรัม	138	54.5
101-200 กิโลกรัม	93	36.8
201-300 กิโลกรัม	18	7.1
301-400 กิโลกรัม	1	0.4
401 กิโลกรัมขึ้นไป	3	1.2
รวม	253	100
<u>รายได้จากการขายน้ำมันดิบต่อวัน</u>		
ต่ำกว่า 250.00 บาท	15	5.9
250.01-500.00 บาท	31	12.3
500.01-750.00 บาท	36	14.2
750.01-1000.00 บาท	36	14.2
ตั้งแต่ 1000.01 บาทขึ้นไป	135	53.4
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มประชากร ขายน้ำมันดิบได้โดยเฉลี่ยที่ราคาระหว่าง 11.01-12.00 บาทต่อกิโลกรัม มากที่สุด ร้อยละ 34.8 รองลงมาขายได้ราคาระหว่าง 10.01-11.00 บาท ร้อยละ 34.0 และขายได้ราคาระหว่าง 12.01-13.00 บาท ร้อยละ 20.6 โดยมีปริมาณน้ำมันที่รีดได้ต่อวันอยู่ระหว่าง 1-100 กิโลกรัมมากที่สุด ร้อยละ 54.5 รองลงมารีดได้ปริมาณระหว่าง 101-200 กิโลกรัมร้อยละ 36.8 และมีรายได้จากการขายน้ำมันดิบต่อวันตั้งแต่ 1,000.01 บาทขึ้นไป ร้อยละ 53.4 รองลงมารายได้อยู่ที่ 750.01-1,000.00 บาท และ รายได้ระหว่าง 500.01-750.00 บาท เท่ากันคือ ร้อยละ 14.2

ระยะเวลาในการเลี้ยงโคนม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์

ตารางที่ 4.6

ระยะเวลาในการเลี้ยงโคนม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก
สถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>ระยะเวลาในการเลี้ยงโคนม</u>		
ต่ำกว่า 10 ปี	106	41.9
11-20 ปี	116	45.8
21-30 ปี	28	11.1
31 ปีขึ้นไป	3	1.2
รวม	253	100
<u>ระยะเวลาการเป็นสมาชิก</u>		
ต่ำกว่า 10 ปี	112	43.1
11-20 ปี	109	44.3
21-30 ปี	31	12.3
31 ปีขึ้นไป	1	0.4
รวม	253	100
<u>สถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์</u>		
สมาชิกทั่วไป	227	89.7
คณะกรรมการดำเนินการ	26	10.3
รวม	253	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม ระหว่าง 11-20 ปีมากที่สุด ร้อยละ 45.8 รองลงมามีประสบการณ์ไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 41.9 โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมระหว่าง 11-20 ปี ร้อยละ 44.3 รองลงมาระหว่าง 11-20 ปี ร้อยละ 43.1 และมีสถานภาพการเป็นสมาชิกทั่วไป ร้อยละ 89.7 ที่เหลือเป็นคณะกรรมการดำเนินการ ร้อยละ 10.3

จำนวนหุ้น บริการที่ได้รับจากสหกรณ์

ตารางที่ 4.7

จำนวนหุ้น บริการที่ได้รับจากสหกรณ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
<u>จำนวนหุ้น</u>		
ต่ำกว่า100 หุ้น	86	34.0
101-1000 หุ้น	62	24.5
1,001-10,000 หุ้น	89	35.2
10,001-100,000 หุ้น	14	5.5
100,001 หุ้นขึ้นไป	2	0.8
รวม	253	100
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
<u>บริการที่ได้รับจากสหกรณ์</u>		
บริการรับซื้อน้ำนมดิบ	246	97.2
บริการอาหารสัตว์	235	92.9
บริการผสมเทียม	224	88.5
บริการร้านค้าซูเปอร์มาเก็ต	211	83.4
บริการสัตวแพทย์และยารักษาโรค	184	72.7
บริการรับฝากเงินและกู้เงิน	183	72.3
บริการสถานีบริการน้ำมันปิโตเลียม	176	69.6
บริการให้ความรู้อบรมทางด้านการเลี้ยงโคนม	175	69.2
บริการอุปกรณ์ทางการเกษตร	156	61.7

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=253)	ร้อยละ
บริการตัดแต่งกีบโค	152	60.1
บริการโรงสีข้าว	133	52.6

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มประชากรมีจำนวนหัวในสหกรณ์ อยู่ระหว่าง 1,001-10,000 หัว ร้อยละ 35.2 รองลงมาไม่เกิน 100 หัว ร้อยละ 34.0 และระหว่าง 101-1,000 หัว ร้อยละ 24.5 ซึ่งประชากรได้รับบริการจากสหกรณ์ที่สหกรณ์จัดให้มีขึ้นสำหรับสมาชิก โดยส่วนใหญ่ได้รับบริการหลักของสหกรณ์ คือ บริการรับซื้อน้ำมันดิบ มากที่สุด ร้อยละ 97.2 รองลงมา ได้แก่ บริการอาหารสัตว์ ร้อยละ 92.9 และ บริการผสมเทียม ร้อยละ 88.5 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ผู้ศึกษาได้จำแนกการนำเสนอผลการศึกษาคูณภาพชีวิตออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 คุณภาพชีวิตด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความพึงพอใจในการทำงาน เป็นการวัดระดับความคิดเห็นโดยนำข้อมูล มาหาค่าเฉลี่ย และนำมาแปลผลโดยใช้เกณฑ์ 3 ระดับ คือ 1. คุณภาพชีวิตระดับต่ำ 2. คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง 3. คุณภาพชีวิตระดับสูง

2.2 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน ด้านนันทนาการและการพักผ่อน และ ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาได้นำเสนอในรูปแบบของการใช้สถิติค่าร้อยละ

2.1 คุณภาพชีวิตด้านรายได้

ตารางที่ 4.8

ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			Mean	S.D.	การ แปลผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย			
มีความพึงพอใจในรายได้	57.7 (146)	36.8 (93)	5.5 (14)	2.52	.601	สูง
ความเพียงพอของรายได้ ต่อการดำรงชีวิต	55.7 (141)	34.4 (87)	9.9 (25)	2.46	.669	สูง
การมีเงินออม	54.9 (139)	35.6 (90)	9.5 (24)	2.45	.663	สูง
การมีหนี้สิน	45.5 (115)	33.6 (85)	20.9 (53)	2.25	.779	ปานกลาง
รวม				2.42	.678	สูง

จากตารางที่ 4.8 กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.42) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ประชากรมีความเห็นด้วยกับความน่าพอใจของรายได้จากการเลี้ยงโคนมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.52) รองลงมา มีความเห็นกับความเพียงพอของรายได้ต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีความเห็นด้วยกับการมีเงินเหลือเก็บออม (ค่าเฉลี่ย = 2.46 และ 2.45) ที่น่าสังเกต คือ มีความเห็นด้วยในระดับปานกลางกับการมีหนี้สิน (ค่าเฉลี่ย = 2.25) ซึ่งพบว่า เป็นหนี้สินที่เกิดจากการกู้เงินจากสหกรณ์เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ

คุณภาพชีวิตด้านความรู้

ตารางที่ 4.9

ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			Mean	S.D.	การ แปลผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย			
เขียนหนังสือได้	41.9 (106)	53.0 (134)	5.1 (13)	2.37	.580	สูง
อ่านหนังสือได้	39.9 (101)	55.7 (141)	4.3 (11)	2.36	.563	สูง
ติดตามข่าวสาร	37.2 (94)	58.1 (147)	4.7 (12)	2.32	.561	ปานกลาง
เสนอตัวเป็นผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม	32.8 (83)	49.0 (124)	18.2 (46)	2.15	.700	ปานกลาง
รวม				2.27	.612	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านความรู้ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.27) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรเขียนหนังสือได้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.37) รองลงมาอ่านหนังสือได้ (ค่าเฉลี่ย = 2.36) และที่น่าสังเกต คือ มีการติดตามข่าวสาร ข้อมูล ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตน และ การเสนอตัวเป็นผู้เข้ารับการอบรมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.32 และ ค่าเฉลี่ย = 2.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10

การติดตามข่าวสารและความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
โทรทัศน์	196	77.5
หนังสือพิมพ์	172	68.0
เจ้าหน้าที่สหกรณ์	154	60.9
หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	150	59.3
เพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร	145	57.3
สมาชิกในครอบครัว	113	44.7
เจ้าหน้าที่รัฐ	83	32.8
วิทยุ	79	31.2

จากตารางที่ 4.10 สื่อที่กลุ่มประชากรใช้ในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 77.5) รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 68.0) และได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ (ร้อยละ 60.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11

ประเภทของข่าวสารหรือความรู้ที่เกษตรกรให้ความสนใจ

ประเภทของข่าวสารที่สนใจ	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
ข่าวการเกษตร	187	73.9
ข่าวเหตุการณ์ทั่วไป	148	58.5
ข่าวการเมือง	138	54.5
ข่าวการประกอบอาชีพต่าง ๆ	100	39.5
ข่าวบันเทิง	69	27.3

จากตารางที่ 4.11 ข่าวสารหรือความรู้ส่วนใหญ่ที่กลุ่มประชากรสนใจ คือ ข่าวการเกษตร ข่าวเหตุการณ์ทั่วไป และข่าวการเมือง (ร้อยละ 73.9, 58.5, และ 54.5) ตามลำดับ

คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

ตารางที่ 4.12

ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพในครอบครัว
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			Mean	S.D.	การ แปลผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย			
ยามสุขเป็นกำลังใจให้แก่กัน และร่วมแสดงความยินดี	54.2 (137)	45.1 (114)	0.8 (2)	2.53	.515	สูง
ไม่สร้างปัญหา ให้เดือดร้อน ใจ	51.4 (130)	47.4 (120)	1.2 (3)	2.50	.524	สูง
มีเวลาพักผ่อนร่วมกัน	51.4 (130)	45.5 (115)	3.2 (8)	2.48	.561	สูง
ไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง	45.5 (115)	52.6 (133)	2.0 (5)	2.43	.535	สูง
ยามทุกข์ให้คำปรึกษาและ รับฟัง	44.7 (113)	53.8 (136)	1.6 (4)	2.43	.527	สูง
มีปัญหาจะปรึกษาภรรยา หรือสามีมากกว่าคนอื่น	40.7 (103)	43.5 (110)	15.8 (40)	2.25	.711	ปานกลาง
รวม				2.44	.562	สูง

จากตารางที่ 4.12 กลุ่มประชากรมีความคิดเห็นต่อสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.44) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า สมาชิกภายในครอบครัวจะร่วมแสดงความยินดีหรือเป็นกำลังใจให้เวลาที่สมาชิกในครอบครัวมีเรื่องที่น่ายินดี มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.53) รองลงมา สมาชิกไม่เคยสร้างปัญหาให้เดือดร้อนใจ (ค่าเฉลี่ย = 2.50) และ มีเวลาพักผ่อนร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.48) ที่น่าสังเกต คือ ในยามที่มีปัญหาจะมีการปรึกษาภรรยาหรือสามีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.25)

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย

ตารางที่ 4.13

ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัยของ
เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			Mean	S.D.	การ แปลผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย			
มีเวลารับประทานอาหาร ครบทั้ง 3 มื้อ	57.3 (145)	36.0 (91)	6.7 (17)	2.51	.621	สูง
ได้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่	54.9 (139)	38.7 (98)	6.3 (16)	2.49	.615	สูง
ในรอบปีที่ผ่านมาร่างกาย แข็งแรงดีไม่มีอาการเจ็บ ป่วยที่เป็นปัญหาต่อการ ทำงาน	43.5 (110)	47.8 (121)	8.7 (22)	2.35	.634	สูง
สามารถจ่ายค่ารักษา พยาบาลได้โดยไม่ลำบาก	41.1 (104)	51.4 (130)	7.5 (19)	2.34	.612	สูง
ได้รับบริการด้านสุขภาพ อนามัยอย่างสม่ำเสมอ	36.8 (93)	53.8 (136)	9.5 (24)	2.27	.624	ปาน กลาง
รวม				2.40	.621	สูง

จากตารางที่ 4.13 กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านความรู้ ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.40) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ในแต่ละวันกลุ่มประชากรมีเวลาในการรับประทานอาหารครบทั้ง 3 มื้อมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.51) รองลงมาเห็นว่าในแต่ละวันตนเองได้รับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่ (ค่าเฉลี่ย = 2.49) และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีไม่เป็นปัญหาต่อการทำงาน และหากสมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยต้องรักษาตัวในสถานพยาบาล ก็มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ อย่างไม่ลำบาก (ค่าเฉลี่ย = 2.35 และ 2.34) ตามลำดับ ที่น่าสังเกต คือ การได้รับบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.27)

คุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงาน

ตารางที่ 4.14

ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจใน
การทำงานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			Mean	S.D.	การ แปลผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย			
มีความภูมิใจในอาชีพ เลี้ยงโคนม	64.0 (162)	33.6 (85)	2.4 (6)	2.62	.534	สูง
ต้องการประกอบอาชีพนี้ต่อไป	64.0 (162)	34.0 (86)	2.0 (5)	2.62	.525	สูง
มีความสุขกับการเลี้ยง โคนม	61.7 (156)	36.8 (93)	1.6 (4)	2.60	.522	สูง
มีความพึงพอใจในอาชีพ และอาชีพมีความมั่นคงเป็น หลักประกันให้ครอบครัวได้	56.1 (142)	39.9 (101)	4.0 (10)	2.52	.574	สูง
รวม				2.59	.539	สูง

จากตารางที่ 4.14 กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงาน ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.59) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรมีความภูมิใจ และต้องการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมต่อไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากัน = 2.62) รองลงมา คือ มีความสุขกับการเลี้ยงโคนม (ค่าเฉลี่ย = 2.60) ตามลำดับ

2.2 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน

ตารางที่ 4.15

สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
โทรทัศน์	250	98.8
รถจักรยานยนต์	248	98.0
ตู้เย็น	248	98.0
เตาแก๊ส	248	98.0
โทรศัพท์มือถือ	222	87.7
จักรยาน	213	84.2
เครื่องเล่นวีซีดี	213	84.2
เครื่องซักผ้า	207	81.8
วิทยุเทป	194	76.7
รถปิกอัพ	181	71.5
กล้องถ่ายรูป	84	33.2
เตาอบไมโครเวฟ	66	26.1
เครื่องปรับอากาศ	45	17.8
รถยนต์ (เก๋ง)	27	10.7

จากตารางที่ 4.15 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกสบายที่ครัวเรือนของกลุ่มประชากรมีมากที่สุด คือ โทรทัศน์ ร้อยละ 98.8 รองลงมา คือ รถจักรยานยนต์ ตู้เย็น เต่าแก๊ส ร้อยละ 98.0 และโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 87.7 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มประชากรเห็นว่าล้วนแต่เป็นสิ่งที่ต้องมีไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนที่มีน้อยที่สุด คือ เครื่องปรับอากาศ ร้อยละ 17.8 และ รถเก๋ง ร้อยละ 10.7 ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่กลุ่มประชากรเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากนัก

คุณภาพชีวิตด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ

ตารางที่ 4.16

กิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อน	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
ดูโทรทัศน์	235	92.9
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	199	78.7
สนทนากับเพื่อนบ้าน	195	77.1
นอนเล่น	160	63.2
อ่านหนังสือ	135	53.4
ฟังวิทยุ	117	46.2
เล่นกับลูกหลาน	101	40.0
ไปวัด	80	31.6
เดินตลาดนัดดูสินค้า	77	30.4
ออกกำลังกาย	70	27.7
กินเหล้า	53	21.0
ดูการแข่งขันกีฬา	42	16.6
ทำสวนปลูกต้นไม้	30	11.9
เล่นการพนัน	1	0.4

จากตารางที่ 4.16 กลุ่มประชากรมีเวลาสำหรับกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลี้ยงโคนม หรือ มีช่วงเวลาพักที่มีคนมาผลัดเปลี่ยนการทำกิจกรรมการเลี้ยงโคนม โดยพบว่ากิจกรรมที่มีการทำเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด คือ ดูโทรทัศน์ ร้อยละ 92.9 รองลงมาคือ เดินเที่ยวในละแวกบ้าน ร้อยละ 78.7 และสนทนากับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 77.1 นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มประชากรที่มีการพักผ่อนด้วยการกินเหล้า ร้อยละ 21.0 และ เล่นการพนัน ร้อยละ 0.4

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.17

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ (N=253)
แหล่งน้ำใกล้บ้านเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น	84	33.2
สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ไม่มีการกำจัดอย่างถูกต้อง	76	30.0
มลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง	63	24.9
กลิ่นจากการทำเกษตร	59	23.3
กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม	59	23.3
แหล่งน้ำสะอาดสำหรับดื่มไม่เพียงพอ	22	8.7
เสียงรบกวน	7	2.8

จากตารางที่ 4.17 กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยปัญหาที่พบในชุมชนมากที่สุด ได้แก่ น้ำเสีย ร้อยละ 33.2 รองลงมา ได้แก่ ขยะหรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ไม่มีการกำจัดอย่างถูกต้อง ร้อยละ 30.0 และ ปัญหามลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง ร้อยละ 24.9

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร
ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความพึงพอใจในการทำงาน

ส่วนนี้นำเสนอการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.18

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนมกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	จำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนม		การแปลผล
	ไม่เกิน 3 คน	มากกว่า 3 คนขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.48	2.78	แตกต่าง
ด้านความรู้	2.35	2.26	ไม่แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.50	2.43	ไม่แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.46	2.76	แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.64	2.65	ไม่แตกต่าง
รวม	2.49	2.57	ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนมกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวมากกว่า 3 คนขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่า (ค่าเฉลี่ย = 2.57) กลุ่มประชากรที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวไม่เกิน 3 คน เมื่อพิจารณาประเด็นรายละเอียด พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนมแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านรายได้ และด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนแรงงานในการเลี้ยง

โคนมกับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาพรวมของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.19

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมดกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	จำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมด		การแปลผล
	ไม่เกิน 50 ตัว	51 ตัวขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.51	2.55	ไม่แตกต่าง
ด้านความรู้	2.36	2.09	แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.50	2.45	ไม่แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.48	2.45	ไม่แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.63	2.91	แตกต่าง
รวม	2.49	2.49	ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมดกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมดไม่เกิน 50 ตัว และกลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่เลี้ยง 51 ตัวขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 2.49) เมื่อพิจารณาประเด็นรายละเอียด พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมดแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านความรู้ และด้านความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมด กับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาพรวมของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.20

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโค
ที่รีดนมได้ต่อวันกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	จำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวัน		การแปลผล
	ไม่เกิน 50 ตัว	51 ตัวขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.50	2.78	แตกต่าง
ด้านความรู้	2.35	2.22	ไม่แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.48	2.78	แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.48	2.67	แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.48	2.67	แตกต่าง
รวม	2.49	2.67	แตกต่าง

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโคนมที่รีดนมได้ต่อวัน กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวัน 51 ตัวขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่า (ค่าเฉลี่ย = 2.67) กลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวันไม่เกิน 50 ตัว เมื่อพิจารณาประเด็นรายละเอียด พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนโคที่รีดนมได้แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านรายได้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย และด้านความพึงพอใจในการทำงาน แตกต่างกัน แสดงว่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวันกับคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาพรวมของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.21

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำนม
ที่รีดได้ต่อวันกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	ปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวัน		การแปลผล
	ไม่เกิน 200 ก.ก.	มากกว่า 200 ก.ก.ขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.51	2.50	ไม่แตกต่าง
ด้านความรู้	2.35	2.23	ไม่แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.50	2.41	ไม่แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.48	2.55	ไม่แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.62	2.86	แตกต่าง
รวม	2.49	2.51	ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวันกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่รีดน้ำนมได้ต่อวันในปริมาณที่มากกว่า 200 กิโลกรัมขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มประชากรที่รีดน้ำนมได้ต่อวันในปริมาณที่ไม่เกิน 200 กิโลกรัม (ค่าเฉลี่ย = 2.51) เมื่อพิจารณาประเด็นรายละเอียด พบว่า กลุ่มประชากรที่รีดน้ำนมได้ต่อวันแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านความพึงพอใจในการทำงานไม่แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวันกับคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาพรวมของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.22
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของราคาน้ำนมดิบ
ที่ขายได้โดยเฉลี่ยกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย		การแปลผล
	ไม่เกิน 12 บาท	13 บาทขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.61	2.13	แตกต่าง
ด้านความรู้	2.40	2.15	แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.58	2.13	แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.55	2.23	แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.69	2.47	แตกต่าง
รวม	2.56	2.23	แตกต่าง

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของราคาน้ำนมดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่ขายน้ำนมดิบได้ในราคาไม่เกิน 12 บาท มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่า (ค่าเฉลี่ย = 2.56) ประชากรที่ขายน้ำนมดิบได้ในราคา 13 บาทขึ้นไป เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มประชากรที่ขายน้ำนมดิบได้ในราคาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย และด้านความพึงพอใจในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.23

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	สถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์		การแปลผล
	สมาชิกทั่วไป	คณะกรรมการดำเนินการ	
ด้านรายได้	2.46	2.96	แตกต่าง
ด้านความรู้	2.28	2.92	แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.44	2.92	แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.48	2.96	แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.60	3.00	แตกต่าง
รวม	2.44	2.95	แตกต่าง

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่า (ค่าเฉลี่ย = 2.95) ประชากรที่มีสถานภาพที่เป็นสมาชิกทั่วไป เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีสถานภาพการเป็นสมาชิกสหกรณ์แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย และด้านสัมพันธภาพในครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.24
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนการถือหุ้น
ในสหกรณ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	จำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์		การแปลผล
	ไม่เกิน 10,000 หุ้น	10,001 หุ้นขึ้นไป	
ด้านรายได้	2.52	2.31	แตกต่าง
ด้านความรู้	2.35	2.31	ไม่แตกต่าง
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.50	2.44	ไม่แตกต่าง
ด้านสุขภาพอนามัย	2.49	2.38	ไม่แตกต่าง
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.63	2.81	แตกต่าง
รวม	2.50	2.45	ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของจำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์ไม่เกิน 10,000 หุ้น มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ยมากกว่า (ค่าเฉลี่ย = 2.50) กลุ่มประชากรที่มีจำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์ตั้งแต่ 10,001 หุ้นขึ้นไป เมื่อพิจารณาประเด็นรายละเอียด พบว่า กลุ่มประชากรที่ถือหุ้นในสหกรณ์แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในด้านรายได้ และด้านความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างระหว่างจำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์ กับคุณภาพชีวิตไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ภาพรวมของคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และคุณภาพชีวิตด้านนันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ส่วนนี้นำเสนอการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน และกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ซึ่งรายละเอียดในแต่ละด้าน ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	เพศ (N = 253)		การแปลผล
	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)	
รถยนต์ (แก่ง)	9.9	12.2	ไม่แตกต่าง
รถปิกอัพ	71.0	73.3	ไม่แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	98.8	96.7	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	86.4	80.0	ไม่แตกต่าง
ตู้เย็น	97.5	98.9	ไม่แตกต่าง
โทรทัศน์	98.8	98.9	ไม่แตกต่าง
วิทยุเทป	77.8	74.4	ไม่แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	85.2	81.1	ไม่แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	32.1	34.4	ไม่แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	91.4	81.1	แตกต่าง
เตาอบไมโครเวฟ	28.4	22.2	แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	81.5	82.2	ไม่แตกต่าง
เตาแก๊ส	98.1	97.8	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	20.4	13.3	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	69.8	67.6	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.25 เพศที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่เป็นเพศชายมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 91.4) เต็บไมโครเวฟ (ร้อยละ 28.4) เครื่องปรับอากาศ (ร้อยละ 20.4) เหล่านี้มากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.26

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับช่วงอายุกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	ช่วงอายุ (N= 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 30 ปี (ร้อยละ)	31 ปีขึ้นไป (ร้อยละ)	
รถยนต์ (เก๋ง)	5.6	11.1	แตกต่าง
รถปิกอัพ	61.1	72.3	แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	100.0	97.9	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	72.2	85.1	แตกต่าง
ตู้เย็น	94.4	98.3	ไม่แตกต่าง
โทรทัศน์	100.0	98.7	ไม่แตกต่าง
วิทยุเทป	61.1	77.9	แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	77.8	84.3	แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	22.2	34.0	แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	88.9	87.7	ไม่แตกต่าง
เต็บไมโครเวฟ	11.1	27.2	แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	66.7	83.0	แตกต่าง
เตาแก๊ส	100.0	97.9	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	5.6	18.7	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	61.9	69.6	แตกต่าง

จากตารางที่ 4.26 ระดับอายุที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุ 31 ปีขึ้นไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นรถเก๋ง (ร้อยละ 11.1) รถปิกอัป (ร้อยละ 72.3) รถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 85.1) วิทยุเทป (ร้อยละ 77.9) เครื่องเล่นวีซีดี (ร้อยละ 84.3) กล้องถ่ายรูป (ร้อยละ 34.0) เต้าอบไมโครเวฟ (ร้อยละ 27.2) เครื่องซักผ้า (ร้อยละ 83.0) เครื่องปรับอากาศ (ร้อยละ 18.7) มีอุปกรณ์เหล่านี้มากกว่าระดับอายุไม่เกิน 30 ปี ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.27

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับการศึกษา (N= 253)		การแปลผล
	ไม่เกินมัธยมปลาย (ร้อยละ)	สูงกว่ามัธยมปลาย (ร้อยละ)	
รถยนต์ (เก๋ง)	8.4	50.0	แตกต่าง
รถปิกอัป	71.1	78.6	แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	97.9	100.0	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	84.1	85.7	ไม่แตกต่าง
ตู้เย็น	98.3	92.9	แตกต่าง
โทรทัศน์	99.2	92.9	แตกต่าง
วิทยุเทป	76.2	85.7	แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	83.7	85.7	ไม่แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	32.2	50.0	แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	87.4	92.9	แตกต่าง
เต้าอบไมโครเวฟ	23.4	71.4	แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	81.2	92.9	แตกต่าง
เตาแก๊ส	97.9	100.0	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	15.9	50.0	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	68.4	80.6	แตกต่าง

จากตารางที่ 4.27 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลายมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้เย็น (ร้อยละ 98.3) และโทรทัศน์ (ร้อยละ 99.2) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถเก๋ง (ร้อยละ 50.0) รถปิกอัพ (ร้อยละ 78.6) วิทยุเทป (ร้อยละ 85.7) กล้องถ่ายรูป (ร้อยละ 50.0) โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 92.9) เต้าอบไมโครเวฟ (ร้อยละ 71.4) เครื่องซักผ้า (ร้อยละ 92.9) และเครื่องปรับอากาศ (ร้อยละ 50.0) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.28

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานภาพสมรส (N= 253)		การแปลผล
	โสด (ร้อยละ)	สมรส (ร้อยละ)	
รถยนต์ (เก๋ง)	10.3	10.7	ไม่แตกต่าง
รถปิกอัพ	59.0	73.8	แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	97.4	98.1	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	89.7	83.2	แตกต่าง
ตู้เย็น	100.0	97.7	ไม่แตกต่าง
โทรทัศน์	97.4	99.1	ไม่แตกต่าง
วิทยุเทป	74.4	77.1	ไม่แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	74.4	85.5	แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	30.8	33.6	ไม่แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	79.5	89.3	แตกต่าง
เต้าอบไมโครเวฟ	28.2	25.7	ไม่แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	64.1	85.0	แตกต่าง

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานภาพสมรส (N= 253)		การแปลผล
	โสด (ร้อยละ)	สมรส (ร้อยละ)	
เตาแก๊ส	97.4	98.1	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	17.9	17.8	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	65.8	69.6	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.28 สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีสถานภาพโสดมีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ รถจักรยาน (ร้อยละ 89.7) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีสถานภาพสมรสมีสิ่งอำนวยความสะดวก รถปิกอัพ (ร้อยละ 73.8) เครื่องเล่นวีซีดี (ร้อยละ 85.5) โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 89.3) เครื่องซักผ้า (ร้อยละ 85.0) มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีสถานภาพโสด ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.29
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวนบุตร (N= 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 4 คน (ร้อยละ)	5 คนขึ้นไป (ร้อยละ)	
รถยนต์ (เก๋ง)	9.9	0.0	แตกต่าง
รถปิกอัพ	72.9	76.9	ไม่แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	97.9	100.0	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	84.4	84.6	ไม่แตกต่าง
ตู้เย็น	97.9	100.0	ไม่แตกต่าง
โทรทัศน์	99.0	100.0	ไม่แตกต่าง
วิทยุเทป	78.1	69.2	แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	86.5	76.9	แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	35.4	15.4	แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	89.6	76.9	แตกต่าง
เตาอบไมโครเวฟ	25.5	7.7	แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	85.9	84.6	ไม่แตกต่าง
เตาแก๊ส	97.9	100.0	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	17.2	15.4	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	69.9	69.8	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.29 จำนวนบุตรที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนบุตรไม่เกิน 4 คน มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก รถเก๋ง (ร้อยละ 9.9) วิทยุเทป (ร้อยละ 78.1) เครื่องเล่นวีซีดี (ร้อยละ 86.5) กล้องถ่ายรูป (ร้อยละ 35.4) โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 89.6) เตาอบไมโครเวฟ (ร้อยละ 25.5) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีจำนวนบุตรเกิน 5 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.30
 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนสมาชิกภายใน
 ครอบครัวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน
 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว (N= 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 4 คน (ร้อยละ)	5 คนขึ้นไป (ร้อยละ)	
รถยนต์ (เก๋ง)	10.8	10.5	ไม่แตกต่าง
รถปิกอัพ	66.7	75.9	แตกต่าง
รถจักรยานยนต์	98.3	97.7	ไม่แตกต่าง
รถจักรยาน	80.0	88.0	แตกต่าง
ตู้เย็น	98.3	97.7	ไม่แตกต่าง
โทรทัศน์	99.2	98.5	ไม่แตกต่าง
วิทยุเทป	72.5	80.5	แตกต่าง
เครื่องเล่นวีซีดี	85.0	82.7	ไม่แตกต่าง
กล้องถ่ายรูป	30.0	36.1	แตกต่าง
โทรศัพท์มือถือ	86.7	88.7	ไม่แตกต่าง
เตาอบไมโครเวฟ	18.3	33.1	แตกต่าง
เครื่องซักผ้า	80.8	82.7	ไม่แตกต่าง
เตาแก๊ส	96.7	99.2	ไม่แตกต่าง
เครื่องปรับอากาศ	16.7	18.8	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	67.1	70.7	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.30 จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวที่แตกต่างกันมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่ากลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวเกิน 5 คนขึ้นไป มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก รถปิกอัพ (ร้อยละ 75.9) รถจักรยาน (ร้อยละ 88.0) วิทยุเทป (ร้อยละ 80.5) กล้องถ่ายรูป (ร้อยละ 36.1) เตาอบไมโครเวฟ (ร้อยละ 33.1) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวไม่เกิน 4 คน

ตารางที่ 4.31
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับกิจกรรมนันทนาการ
และการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	เพศ (N = 253)		การแปลผล
	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	94.4	89.0	แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	64.8	60.4	ไม่แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	73.5	86.2	แตกต่าง
นอนเล่น	79.6	72.5	แตกต่าง
อ่านหนังสือ	52.5	53.8	ไม่แตกต่าง
ฟังวิทยุ	46.3	45.1	ไม่แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	39.5	40.7	ไม่แตกต่าง
ไปวัด	29.0	35.2	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	27.2	36.3	แตกต่าง
ออกกำลังกาย	27.8	26.4	ไม่แตกต่าง
กินเหล้า	28.4	7.7	แตกต่าง
ดูการแข่งขันกีฬา	20.4	9.9	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	13.0	9.9	ไม่แตกต่าง
เล่นการพนัน	0	1.1	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	45.9	41.5	ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.31 พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า เพศชายมีกิจกรรมนันทนาการในการดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 94.4) นอนเล่น (ร้อยละ 79.6) กินเหล้า (ร้อยละ 28.4) และเล่นกีฬา (ร้อยละ 20.4) มากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนเพศหญิง พบว่า มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องการสนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 86.2) ไปวัด (ร้อยละ 35.2) และเดินตลาดนัดดูสินค้า (ร้อยละ 36.3) มากกว่าเพศชาย ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.32

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับช่วงอายุกับกิจกรรม
นันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	อายุ (N = 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 30 ปี (ร้อยละ)	31 ปีขึ้นไป (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	88.9	93.2	ไม่แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	50.0	64.3	แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	66.7	13.3	แตกต่าง
นอนเล่น	61.1	78.3	แตกต่าง
อ่านหนังสือ	44.4	54.0	แตกต่าง
ฟังวิทยุ	55.6	45.5	แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	16.7	41.7	แตกต่าง
ไปวัด	11.1	33.2	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	16.7	31.5	แตกต่าง
ออกกำลังกาย	16.7	28.5	แตกต่าง
กินเหล้า	27.8	20.4	แตกต่าง
ดูการแข่งขันกีฬา	38.9	14.9	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	16.7	11.5	แตกต่าง
เล่นการพนัน	5.6	0.0	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	36.9	45.9	แตกต่าง

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ระดับช่วงอายุที่แตกต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องการสนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 66.7) ฟังวิทยุ (ร้อยละ 55.6) กินเหล้า (ร้อยละ 27.8) ดูการแข่งขันกีฬา (ร้อยละ 38.9) ทำสวนปลูกต้นไม้ (ร้อยละ 16.7) และเล่นการพนัน (ร้อยละ 5.6) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องเดินเล่นในละแวกบ้าน (ร้อยละ 64.3) นอนเล่น (ร้อยละ 78.3)

อ่านหนังสือ (ร้อยละ 54.0) เล่นกับลูกหลาน (ร้อยละ 41.7) ไปวัด (ร้อยละ 33.2) เดินตลาดนัดดูสินค้า (ร้อยละ 31.5) และออกกำลังกาย (ร้อยละ 28.5) ทำมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.33

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับกิจกรรม
นันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	ระดับการศึกษา (N = 253)		การแปลผล
	ไม่เกินมัธยมปลาย (ร้อยละ)	สูงกว่ามัธยมปลาย (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	92.8	92.9	ไม่แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	63.5	57.1	แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	79.1	71.0	แตกต่าง
นอนเล่น	76.5	85.7	แตกต่าง
อ่านหนังสือ	53.1	57.1	ไม่แตกต่าง
ฟังวิทยุ	45.1	64.3	แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	40.1	35.7	ไม่แตกต่าง
ไปวัด	30.9	42.9	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	30.5	28.6	ไม่แตกต่าง
ออกกำลังกาย	25.9	57.1	แตกต่าง
กินเหล้า	20.5	28.6	แตกต่าง
ดูการแข่งขันกีฬา	16.3	21.4	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	11.2	21.4	แตกต่าง
เล่นการพนัน	0.41	0.0	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	45.1	51.1	แตกต่าง

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่อง

เดินเที่ยวในละแวกบ้าน (ร้อยละ 63.5) สนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 79.1) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย มีกิจกรรมในเรื่องนอนเล่น (ร้อยละ 85.7) ฟังวิทยุ (ร้อยละ 64.3) ไปวัด (ร้อยละ 42.9) ออกกำลังกาย (ร้อยละ 57.1) กินเหล้า (ร้อยละ 28.6) ดูการแข่งขันกีฬา (ร้อยละ 21.4) และทำสวนปลูกต้นไม้ (ร้อยละ 21.4) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.34

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสกับกิจกรรม
นันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	สถานภาพสมรส (N = 253)		การแปลผล
	โสด (ร้อยละ)	สมรส (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	84.6	94.4	แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	69.2	62.1	แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	69.2	80.4	แตกต่าง
นอนเล่น	74.4	77.6	ไม่แตกต่าง
อ่านหนังสือ	59.0	52.3	แตกต่าง
ฟังวิทยุ	53.8	44.9	แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	23.1	43.0	แตกต่าง
ไปวัด	17.9	34.1	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	38.5	29.0	แตกต่าง
ออกกำลังกาย	35.9	26.2	แตกต่าง
กินเหล้า	28.2	19.6	แตกต่าง
ดูการแข่งขันกีฬา	28.2	14.5	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	15.4	11.2	แตกต่าง
เล่นการพนัน	2.6	0.0	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	42.9	45.3	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.34 พบว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีสถานภาพโสด มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องเดินเที่ยวในละแวกบ้าน (ร้อยละ 69.2) อ่านหนังสือ (ร้อยละ 59.0) ฟังวิทยุ (ร้อยละ 54.8) เดินตลาดนัดดูสินค้า (ร้อยละ 38.5) ออกกำลังกาย (ร้อยละ 35.9) กินเหล้า (ร้อยละ 28.2) เล่นกีฬา (ร้อยละ 28.2) ทำสวนปลูกต้นไม้ (ร้อยละ 15.4) และเล่นการพนัน (ร้อยละ 2.6) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีสถานภาพสมรสมี การทำกิจกรรมนันทนาการในการดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 94.4) สนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 80.4) เล่นกับลูกหลาน (ร้อยละ 43.0) และไปวัด (ร้อยละ 34.1) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีสถานภาพโสด ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.35

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับกิจกรรม
นันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	จำนวนบุตร (N = 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 4 คน (ร้อยละ)	5 คนขึ้นไป (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	94.3	100.0	แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	63.0	61.5	ไม่แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	80.2	92.3	แตกต่าง
นอนเล่น	79.2	61.5	แตกต่าง
อ่านหนังสือ	53.1	53.8	ไม่แตกต่าง
ฟังวิทยุ	46.9	15.4	แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	41.1	84.6	แตกต่าง
ไปวัด	34.9	23.1	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	30.7	7.7	แตกต่าง
ออกกำลังกาย	26.6	15.4	แตกต่าง
กินเหล้า	19.8	7.7	แตกต่าง

ตารางที่ 4.35 (ต่อ)

กิจกรรมนันทนาการและ การพักผ่อน	จำนวนบุตร (N = 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 4 คน (ร้อยละ)	5 คนขึ้นไป (ร้อยละ)	
ดูการแข่งขันกีฬา	15.6	7.7	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	11.5	7.7	ไม่แตกต่าง
เล่นการพนัน	0.0	0.0	ไม่แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	45.9	41.4	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 4.35 พบว่า จำนวนบุตรที่ต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนบุตรไม่เกิน 4 คน ทำกิจกรรมนันทนาการในการนอนเล่น (ร้อยละ 79.2) ฟังวิทยุ (ร้อยละ 46.9) ไปวัด (ร้อยละ 34.9) เดินตลาดนัด (ร้อยละ 30.7) ออกกำลังกาย (ร้อยละ 26.6) กินเหล้า (ร้อยละ 19.8) และเล่นกีฬา (ร้อยละ 15.6) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตร 5 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีกลุ่มประชากรที่มีจำนวนบุตร 5 คนขึ้นไป มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 100.0) สนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 92.3) และเล่นกับลูกหลาน (ร้อยละ 84.6) ทำมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีบุตรจำนวนไม่เกิน 4 คน ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.36

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับ
กิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

กิจกรรมนันทนาการ และการพักผ่อน	จำนวนสมาชิกในครอบครัว (N = 253)		การแปลผล
	ไม่เกิน 4 คน (ร้อยละ)	5 คนขึ้นไป (ร้อยละ)	
ดูโทรทัศน์	95.0	91.0	ไม่แตกต่าง
เดินเที่ยวในละแวกบ้าน	56.7	69.2	แตกต่าง
สนทนากับเพื่อนบ้าน	83.3	74.4	แตกต่าง
นอนเล่น	75.8	78.2	ไม่แตกต่าง
อ่านหนังสือ	59.2	48.1	แตกต่าง
ฟังวิทยุ	51.7	41.4	แตกต่าง
เล่นกับลูกหลาน	37.5	42.1	ไม่แตกต่าง
ไปวัด	41.7	22.6	แตกต่าง
เดินตลาดนัดดูสินค้า	29.2	31.6	ไม่แตกต่าง
ออกกำลังกาย	36.7	19.5	แตกต่าง
กินเหล้า	15.0	26.3	แตกต่าง
ดูการแข่งขันกีฬา	23.3	10.5	แตกต่าง
ทำสวนปลูกต้นไม้	13.3	10.5	ไม่แตกต่าง
เล่นการพนัน	0.0	0.8	แตกต่าง
รวมเฉลี่ย	47.6	40.4	แตกต่าง

จากตารางที่ 4.36 พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันมีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 4 คน มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องการสนทนากับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 83.3) อ่านหนังสือ (ร้อยละ 59.2) ฟังวิทยุ (ร้อยละ 51.7) ไปวัด (ร้อยละ 41.7) ออกกำลังกาย (ร้อยละ 36.7) ดูการแข่งขันกีฬา (ร้อยละ 23.3) ทำมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0 ส่วนกลุ่มประชากรที่มีกลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิก

ภายในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป มีกิจกรรมนันทนาการในเรื่องเดินเที่ยวในละแวกบ้าน (ร้อยละ 69.2) กินเหล้า (ร้อยละ 26.3) และเล่นการพนัน (ร้อยละ 0.8) ทำมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวไม่เกิน 4 คน ซึ่งเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5.0

ภาพรวมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.37

ภาพรวมความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต	Mean	S.D.	การแปลผล
คุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงาน	2.59	0.539	สูง
คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	2.44	0.562	สูง
คุณภาพชีวิตด้านรายได้	2.42	0.678	สูง
คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย	2.40	0.621	สูง
คุณภาพชีวิตด้านความรู้	2.27	0.612	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	0.69	0.319	สูง
คุณภาพชีวิตด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ	0.42	0.401	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	0.21	0.380	สูง

จากตารางที่ 4.37 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านรายได้ ด้านสุขภาพอนามัย โดยพบว่าประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงานในระดับสูงที่สุด โดยมี (ค่าเฉลี่ย Mean = 2.59) รองลงมา คือ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย Mean = 2.44) ด้านรายได้ (ค่าเฉลี่ย Mean = 2.42) ด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย Mean = 2.40) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย Mean = 0.69) และด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย Mean = 0.21) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านความรู้ และด้านนันทนาการและการพักผ่อนอยู่ในระดับปานกลาง คือ (ค่าเฉลี่ย Mean = 2.27 และค่าเฉลี่ย Mean = 0.21)

ตารางที่ 4.38

สรุปภาพรวมการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคล
 ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ความรู้ สัมพันธภาพ
 ในครอบครัว สุขภาพอนามัย ความพึงพอใจใน
 การทำงานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คุณภาพชีวิต	จำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนม	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้	✓	
ด้านความรู้		✓
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว		✓
ด้านสุขภาพอนามัย	✓	
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน		✓
ภาพรวมเฉลี่ย		✓
คุณภาพชีวิต	จำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมด	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้		✓
ด้านความรู้	✓	
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว		✓
ด้านสุขภาพอนามัย		✓
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย		✓
คุณภาพชีวิต	จำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวัน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้	✓	
ด้านความรู้		✓
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	✓	
ด้านสุขภาพอนามัย	✓	
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย	✓	

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

คุณภาพชีวิต	ปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวัน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้		✓
ด้านความรู้		✓
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว		✓
ด้านสุขภาพอนามัย		✓
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย		✓
คุณภาพชีวิต	ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้	✓	
ด้านความรู้	✓	
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	✓	
ด้านสุขภาพอนามัย	✓	
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย	✓	
คุณภาพชีวิต	สถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้	✓	
ด้านความรู้	✓	
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	✓	
ด้านสุขภาพอนามัย	✓	
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย	✓	

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

คุณภาพชีวิต	จำนวนการถือหุ้นในสหกรณ์	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้านรายได้	✓	
ด้านความรู้		✓
ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว		✓
ด้านสุขภาพอนามัย		✓
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	✓	
ภาพรวมเฉลี่ย		✓

จากตารางที่ 4.38 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านจำนวนโคที่รีดนมได้ต่อวัน ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย และสถานภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ที่มีผลทำให้ภาพรวมเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 4.39

สรุปภาพรวมการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรส่วนบุคคล
ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรม
นันทนาการและการพักผ่อน

ตัวแปรส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ		✓
ระดับช่วงอายุ	✓	
ระดับการศึกษา	✓	
สถานภาพสมรส		✓
จำนวนบุตร		✓
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		✓
ตัวแปรส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตด้านกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ		✓
ระดับช่วงอายุ	✓	
ระดับการศึกษา	✓	
สถานภาพสมรส		✓
จำนวนบุตร		✓
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	✓	

จากตารางที่ 4.39 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านระดับช่วงอายุ และระดับการศึกษา ที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และตัวแปรระดับช่วงอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นตัวแปรที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตด้านกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ต่อคุณภาพชีวิตของ
เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

การศึกษาส่วนนี้ ได้ข้อมูลมาจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม จากจำนวนกลุ่มประชากร 253 คน ได้มีผู้แสดงความคิดเห็น และความต้องการต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ประชากรจำนวน 65 คน แสดงทัศนะวามีความต้องการให้การปรับขึ้นของราคาน้ำนมดิบ เนื่องจาก ราคาน้ำนมดิบที่ราคามาตรฐานยังมีราคาที่ไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับรายการค่าครองชีพในชีวิตประจำวันและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ เพราะในประชากรที่มีการเลี้ยงโคนมเป็นจำนวนไม่มาก มักจะดำรงอาชีพนี้อยู่ไม่ได้ เนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนจากการเลี้ยง เพราะมีจำนวนโคนมจำนวนน้อย จึงทำให้มีปริมาณน้ำนมที่รีดได้และขายได้ลดน้อยลงตามไปด้วย ทำให้มีปัญหาค่าใช้จ่ายที่ไม่สมดุลกัน มีรายจ่ายที่สูงกว่ารายรับ ทำให้ไม่มีเงินเหลือเพียงพอรายได้ที่ได้ต้องหมดไปกับค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน

2. ประชากรจำนวน 55 คน มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยควบคุมในเรื่องของราคาอาหารสัตว์ไม่ให้มีราคาที่สูงจนเกินไป เพื่อให้เกษตรกรประกอบอาชีพนี้ต่อไปได้ในระยะยาว

3. ประชากรจำนวน 46 คน แสดงทัศนะวในเรื่องของเงินปันผลจากสหกรณ์ ซึ่งมีความคาดหวังในการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ให้แก่สมาชิกรายปี ที่เพิ่มมากกว่าเดิมและมีการปันผลในทุก ๆ ปี เพราะจะได้นำเงินส่วนนี้มาลงทุนซื้อแม่โคนม เพื่อเพิ่มผลผลิต หรือนำมาสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

4. ประชากรจำนวน 42 คน มีความต้องการให้รัฐบาลช่วยส่งเสริมในเรื่องของการสนับสนุนการแจกจ่ายแม่พันธุ์โคนมฟรีให้แก่เกษตรกร หรือมีงบสนับสนุนในการกู้เงินแล้วผ่อนชำระคืนในภายหลังการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม

5. ประชากรจำนวน 8 คน มีความต้องการมีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าเพิ่มจากเดิม เพื่อใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงโคนม

ส่วนที่ 5 กรณีศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้ เพื่อต้องการแสดงให้เห็นตัวอย่างของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่องเพิ่มเติมจากผลการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อที่จะนำมาสนับสนุน และขยายความประกอบกับผลการศึกษาจากแบบสอบถามได้ละเอียดยิ่งขึ้น

การนำเสนอใช้รูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา กรณีศึกษา เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จำนวน 2 ราย ผลการศึกษารายกรณี ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 : เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กรณีนี้เป็นเพศชาย รูปร่างลักษณะสะอาดสะอ้านผิวขาว เชื้อสายจีน มีสุขภาพจิตดี (สังเกตได้ระหว่างการพูดคุย) ชื่อ นาย ก (นามสมมติ) อายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านนิติศาสตร์ โสด มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วยบิดา มารดา และพี่สาว ไม่มีผู้ที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้กันทุกคน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นตึกแถว 2 ชั้น มีพื้นที่กว้างขวาง โดยบ้านเรือนในละแวกนั้นนิยมปลูกแบบติด ๆ กัน สามารถเดินไปมาหาสู่กันได้

นาย ก มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคนมโดยสร้างแยกต่างหากจากตัวบ้าน เป็นโรงฟั้นปูน ซีเมนต์ มีกำแพงซีเมนต์ มีรางสำหรับให้อาหาร และมีระบบรางน้ำทิ้งลงท่อ โดยรวมดูมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และนาย ก มีจำนวนแรงงานที่ช่วยเลี้ยงโคนมทั้งหมด 3 คน โดยดำเนินการด้วยตนเอง มีลูกจ้างที่เป็นญาติผู้พี่ผู้น้องที่เป็นพี่สาว จำนวน 2 คน ซึ่งไม่มีงานประจำ โดยให้ค่าตอบแทนวันละ 100 บาท (ที่ให้ราคาค่าตอบแทนอัตรานี้ ทั้ง 2 คนยินยอมเป็นอย่างดี โดยให้เหตุผลว่าดีกว่อยู่ว่าง ๆ ไม่มีงานทำ เพราะว่าทั้ง 2 คนพักอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านของนาย ก และ ยังทานข้าวร่วมกันด้วย เป็นลักษณะการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน) โดยนาย ก จะเป็นผู้ให้อาหารโคนม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสำเร็จรูป ข้าวโพด และ ฟางแห้ง ไม่ต้องออกไปตัดหญ้าขึ้นมาเป็นอาหารโคนม เหมือนผู้เลี้ยงรายอื่น ๆ มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงในฟาร์มมากถึง 60 ตัว และมีจำนวนแม่โคที่รีดนมได้ในขณะนั้น 22 ตัว มีปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวันรวมทั้งหมด 250 กิโลกรัม แบ่งเป็นน้ำนมที่รีดได้ตอนเช้า 140 กิโลกรัม และน้ำนมที่รีดได้ตอนเย็น 110 กิโลกรัม นาย ก ให้เหตุผลว่าปริมาณน้ำนมที่รีดได้อาจมีปริมาณที่แตกต่างจากฟาร์มอื่นไม่มากเท่าไรนัก แต่แตกต่างกันที่คุณภาพของน้ำนม และราคาน้ำนมดิบที่ขายได้ เนื่องมาจากโคได้กินอาหารที่มีคุณภาพมีปริมาณแป้งและแร่ธาตุอาหารที่ดี โดยขายน้ำนมดิบได้ราคาเฉลี่ยต่อขวด ราคา กิโลกรัมละ 12.21 บาท ซึ่งรายได้ก่อนหน้านี้ 1

ถึง 2 งวด ก็ไม่แตกต่างกันมากนัก (ค่าราคาน้ำนมดิบพื้นฐาน ณ เวลาที่ผู้ทำการศึกษาช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550 อยู่ที่ราคา 11.00 บาท)

นาย ก เล่าถึงประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมว่า ตนเองมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ มาเป็นระยะเวลา 6 ปี โดยแต่เดิมได้ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมาก่อน ภายหลังจากได้มีญาติชักชวนให้มาลงสมัครคัดเลือกเป็นผู้นำบ้าน ประกอบกับสมัยนั้นเกิดปัญหาเศรษฐกิจ และต่อมาได้รับตำแหน่ง จึงไม่ได้กลับไปทำงานที่เดิมอีก จึงได้ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมไปด้วย โดยมีสถานภาพเป็นประธานกลุ่มของสหกรณ์รุ่นที่ 49 มีจำนวนหุ้นในสหกรณ์ประมาณ 10,000 หุ้น มีบริการที่ได้รับจากสหกรณ์แทบทั้งสิ้น ยกเว้นบริการอาหารสัตว์ ซึ่งแต่เดิมเคยใช้บริการของสหกรณ์ แต่ปัจจุบัน นาย ก ได้เข้ารับการอบรมและร่วมเป็นตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ของเอกชน โดยนาย ก เห็นว่ามีคุณภาพส่วนประกอบของวัตถุดิบในอาหารที่ดีกว่า เช่น ข้าวโพด แร่ธาตุ ปลาป่น ฯลฯ ทำให้โคให้ผลผลิตในปริมาณที่มากกว่า ราคาที่ช่วยเหลือของสหกรณ์ ซึ่งถือเป็นรายได้เสริมส่วนหนึ่งของนาย ก ด้วย

นาย ก มีความเห็นด้วยว่ารายได้จากการเลี้ยงโคนมเพียงพอค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยแสดงความคิดเห็นว่า ถ้ารู้จักใช้จ่าย มีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี ก็จะทำให้มีเงินหมุนเวียน มีรายได้ที่แน่นอน สบายเสมอ โดยรวมมีความพึงพอใจในรายได้จากการเลี้ยงโคนม มีเงินเก็บออม และไม่มีหนี้สิน ประกอบกับไม่มีภาระสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ มีเพียงค่าใช้จ่ายจากการเลี้ยงโคนม ได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ ค่าจ้างคนงาน และค่าใช้จ่ายส่วนตัว ซึ่งนาย ก บอกว่า หลังจากหักค่าใช้จ่ายส่วนนี้แล้ว จะเหลือต่องวดถึงงวดละ 10,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้จากการขายน้ำนมดิบเพียงอย่างเดียวไม่รวมรายได้เสริม

นาย ก เป็นคนที่มีความรู้สูง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อเทียบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั่วไป จึงทำให้มีความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือได้คล่อง และมักจะติดตามข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนเองและร่วมเข้ารับการอบรมอยู่บ่อยครั้ง จากบทบาทประธานกลุ่มที่ได้รับ ที่มักจะถูกส่งชื่อให้เข้าไปรับการอบรมอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่แก่กลุ่มสมาชิก และจากการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม โดยมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาช่วย เช่น คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ความรู้ที่มีอยู่มีความทันสมัยกับกระแสสถานการณ์ในปัจจุบัน และนำมาปรับใช้เป็นเทคนิคในการประกอบอาชีพ โดยข่าวสารที่นาย ก ติดตามมักจะมาจากหลายแหล่ง ทั้งจากโทรทัศน์ โดยรายการที่ชื่นชอบอยู่เสมอ คือ รายการข่าวทั่วไป และรายการที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ทางช่อง 11 พังวิทย์ FM. 98.00 ดูหนังสือพิมพ์ ที่อ่านเป็นประจำ คือ ไทยรัฐ และ เดลินิวส์ ฟังหออกระจายข่าวสารในหมู่บ้าน ช่วงเวลาเช้า 07.00 ถึง 08.00 น. รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารจากเพื่อนบ้าน กลุ่มเกษตรกรด้วยกัน และจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์โคนมด้วย

นาย ก และสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์อบอุ่นร่วมกันดี โดยนาย ก มีเวลาพักผ่อนอยู่ในบ้านและมีเวลาพูดคุยกับคนในครอบครัว มีเวลานั่งพักผ่อนและดูทีวีร่วมกัน ในยามที่มีปัญหา นาย ก ก็ยังมีแม่ที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและคอยให้กำลังใจที่ดี และในช่วงเย็น นาย ก ยังได้ขับรถจักรยานยนต์ไปพูดคุยกับคนในละแวกบ้าน ซึ่งเพื่อนบ้านใกล้เคียงก็มักจะสนิทสนม และพูดคุยกับนาย ก เป็นอย่างดี

สุขภาพอนามัยของนาย ก อยู่ในระดับดี โดยนาย ก เล่าให้ฟังว่า ในรอบปีที่ผ่านมา ตนไม่ค่อยมีอาการเจ็บป่วย จะมีบ้างเพียงอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย เพียงแค่ 1 ครั้งเท่านั้น เป็นอาการเจ็บคอ และไม่เคยเข้ารับการรักษาตัวอยู่ที่คลินิกหรือโรงพยาบาล และนาย ก ยังมีเวลาว่างพอสำหรับไปออกกำลังกายในตอนเย็น โดย เล่นฟุตบอล จึงทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง

นาย ก มีความสุขกับการเลี้ยงโคนม รวมถึงมีความพึงพอใจในอาชีพ และเห็นว่าอาชีพนี้มีความมั่นคงเนื่องจากมีสหกรณ์โคนมรองรับ และหากรู้จักหาวิธีการจัดการในการเพิ่มผลผลิต ก็จะทำให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าตั้งแต่เริ่มเลี้ยงโค ไปจนกระทั่งโคเสื่อมสภาพไม่สามารถรีดนมได้แล้วก็ยังขายไปทำเนื้อวัวได้

นาย ก ค่อนข้างมีฐานะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกแทบจะครบทุกอย่างที่ครัวเรือนอื่นไม่มี ทั้งเครื่องปรับอากาศ และ คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นวิทยุการสมัยใหม่ที่ใช้สำหรับบันทึกข้อมูล และเข้าถึงแหล่งความรู้ข่าวสารสำคัญในการประกอบอาชีพที่รวดเร็ว ที่นาย ก ไม่มี คือ รถเก๋งเท่านั้น เพราะนาย ก มีความต้องการที่จะใช้รถปิกอัพมากกว่า

นาย ก มีเวลาสำหรับพักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอ เนื่องจาก มีแรงงานที่เป็นญาติกันมาช่วยหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนแบ่งเบาภาระในกิจกรรมการเลี้ยงโคนม จึงไม่ต้องทำเองทุกอย่าง ในเวลาว่าง นาย ก จึงมีเวลาสำหรับดูโทรทัศน์ นอนเล่น อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย ฟังวิทยุ เดินเที่ยวดูของในตลาดนัด และพูดคุยกับเพื่อนบ้าน

จากคำบอกเล่า ของนาย ก และจากการสังเกต ชุมชนที่นาย ก อาศัยอยู่ไม่มีปัญหาสภาพแวดล้อม เพราะไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้ง และระบบสาธารณสุขโคก็มีบริการอย่างทั่วถึง ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นก็ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน และเป็นคนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่ จึงมักจะไม่มีการพฤติกรรมอันใดที่จะทำให้เป็นปัญหามลพิษ ในเรื่องของอาชีพการเลี้ยงโคนม นาย ก ได้แสดงทัศนะว่า หากมีการปรับขึ้นราคาน้ำนมดิบจากมาตรฐานให้สูงขึ้นกว่านี้อีก จะช่วยให้เกษตรกรในรายเล็ก ๆ ที่มีจำนวนโคที่เลี้ยงไม่มาก และมีเงินลงทุนน้อยสามารถทำอาชีพนี้ต่อไปได้ และยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยว่าเกษตรกรยังขายน้ำนมได้ในราคาที่ไม่สูงนัก นอกจากปัญหาเรื่องราคาน้ำดิบตกต่ำ และต้นทุนในการผลิตที่สูงแล้วอาจเนื่องมาจากความรู้ที่

มีในแบบเดิม ๆ ไม่มีการปรับตัวรับข่าวสารหรือความรู้เทคนิคใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เลี้ยงโคนมบริหารจัดการการผลิตที่ได้ไม่ดีพอ

กรณีศึกษาที่ 2 : เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กรณีนี้เป็นเพศชาย รูปร่างลักษณะผิวคล้ำร่างกายกำยำ ขณะสนทนาไม่ค่อยมองหน้าผู้พูด ค่อนข้างขี้อาย แต่ดูลักษณะเป็นคนขยันทำงาน ชื่อ นาย ข (นามสมมติ) อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สมรสและมีบุตร 2 คน มีสมาชิกที่อาศัยอยู่ด้วยกันในครอบครัวทั้งหมด 7 คน มีผู้ที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู 4 คน คือ ภรรยา บุตร และมารดา เนื่องจาก มารดา มีความชรามากแล้ว และภรรยาก็เป็นแม่บ้านไม่มีอาชีพต้องเลี้ยงดูบุตรจำนวน 2 คน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านปูนชั้นเดียวมีสภาพค่อนข้างเสื่อมโทรมมีพื้นที่แคบ

นาย ข มีโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคนมมีพื้นที่สร้างต่อเติมไปกับตัวบ้าน เทพื้นปูนเล็กน้อย มีกำแพงอิฐบล็อกเล็ก ๆ สร้างเป็นรางสำหรับใส่อาหารเลี้ยงโคนมอย่างหยาบ ๆ มีคอกไม้กั้น และมุงด้วยหลังคาสังกะสีเก่า ๆ ซึ่งดูผุพังและค่อนข้างทรุดโทรม ดูไม่ค่อยมีมาตรฐานเป็นสัดส่วน สร้างตามกำลังทรัพย์แบบตามมีตามเกิด และมีอีกหนึ่งโรงเรือนสร้างไม่ไกลไปจากกันมากนัก ใช้พื้นที่ที่พอจะมีเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย เลี้ยงโดยผูกยืนกับพื้นดิน นาย ข ดำเนินกิจกรรมเลี้ยงโคนมด้วยตนเองเป็นหลัก ตั้งแต่ล้างคอก เตรียมอาหารเลี้ยงโค ทำความสะอาดโค รีดนมโค และออกไปตัดหญ้าขนข้างทางสำหรับเลี้ยงโคนมโดยพวงสาธิตใส่ข้างหลังรถจักรยานยนต์ จะมีภรรยาจะมาลัดเปลี่ยนเช่นล้างคอกและทำความสะอาดโคบ้างเป็นบางครั้ง สังเกตได้ว่า อาหารสำหรับเลี้ยงโคนมมีน้อย มีเพียงอาหารสำเร็จรูปที่ซื้อจากสหกรณ์โคนม ฟางแห้ง ชังข้าวโพด และหญ้าสด ในปริมาณที่ไม่มากนักลักษณะของโคที่เลี้ยงค่อนข้างตัวใหญ่ แต่ฝ่ายผอม มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงในฟาร์มทั้งหมด 13 ตัว ซึ่งเป็นโคที่รีดนมได้ทั้งหมด มีปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวัน 90 กิโลกรัม แบ่งเป็นน้ำนมที่รีดได้ตอนเช้า 50 กิโลกรัม และน้ำนมที่รีดได้ตอนเย็น 40 กิโลกรัม นาย ข ขายน้ำนมดิบได้ราคาเฉลี่ยต่อขวดอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 11.81 บาท ซึ่งรายได้ก่อนหน้านี้ ก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากนาย ข ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายทั้งจากการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันโดยลำพัง จึงทำให้มีทุนที่น้อยลงไปด้วย (ค่าราคาน้ำนมดิบพื้นฐาน ณ เวลาที่ผู้ทำการศึกษาระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550 อยู่ที่ราคา 11.00 บาท)

นาย ข มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมและมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เป็นระยะเวลา 5 ปี ประกอบอาชีพนี้เพราะมีคนแนะนำ มีจำนวนหุ้นในสหกรณ์ประมาณ 5,000 หุ้น ใช้บริการที่ได้รับจากสหกรณ์แทบทุกอย่าง ได้แก่ บริการรับซื้อน้ำนมดิบ บริการรับฝากเงินและกู้

เงิน บริการสถานีน้ำมันปิโตรเลียม บริการฝ่ายส่งเสริมการเกษตร ผสมเทียม ร้านค้าซูเปอร์มาร์เก็ต และบริการอาหารสัตว์ เพราะเป็นราคาที่ช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ มีราคาถูกกว่าของเอกชน

เมื่อกล่าวถึงรายได้ นาย ข มีความเห็นว่ารายได้จากการเลี้ยงโคนมก็เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากสหกรณ์จะทยอยจ่ายให้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้รายได้ไม่ขาดมือ แต่ไม่มีเงินเหลือเพียงพอสำหรับเก็บออม เพราะ เงินที่ได้รับมาจะใช้ไปกับการเลี้ยงโคนมก่อน เช่น ค่าอาหารสัตว์ ค่าวัคซีน แล้วจึงนำรายได้ที่เหลือมาใช้จ่ายภายในครอบครัวประกอบกับนาย ข มีภาระที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพียงลำพังมีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบถึง 4 คน จึงทำให้มีหนี้สินอยู่บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่เกิดกับสหกรณ์ คือ จากการลงทุนนำมาซื้อโคนมเพิ่ม และการซื้อสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ต รวมไปถึง การซื้ออาหารสำเร็จรูปของสหกรณ์ แต่ โดยรวมมีความพึงพอใจในรายได้จากการเลี้ยงโคนม เพราะคิดว่าตนเองความรู้ัน้อย ที่สามารถทำได้เท่านี้ก็คุ้มกับค่าตอบแทนที่ได้รับ แม้จะไม่รวยแต่ก็ไม่ถึงกับอด

นาย ข จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือได้ในระดับพื้นฐาน และเนื่องจากภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในกิจกรรมการเลี้ยงโคนมเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้มีเวลาไม่เพียงพอที่จะเข้าถึงการติดตามข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนเองและร่วมเข้ารับการอบรม รวมทั้งไม่ได้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเพื่อนำมาปรับใช้เป็นเทคนิคในการประกอบอาชีพ ข่าวสารที่นาย ข ติดตามมักจะมาจากระดานกลุ่ม หรือ เพื่อนบ้านเกษตรกรที่ผ่านไปมา และได้ฟังเสียงตามสายจากหอกระจายข่าวสารบ้างเท่านั้น

นาย ข มีเวลาพักผ่อนอยู่ในบ้านและมีเวลานั่งดูโทรทัศน์ร่วมกับคนในครอบครัวในตอนเย็น สิ่งที่สังเกตได้จากครอบครัวของนาย ข จะใช้ชีวิตแบบเดิม ๆ เรียบง่าย ไม่ค่อยมีเรื่องให้ตื่นเต้นหรือแสดงความยินดีเท่าไรนัก

นาย ข คูมีลักษณะภายนอกของร่างกายที่ดูแข็งแรงดี ไม่เจ็บป่วย โดยนาย ข ได้เล่าว่าทำอาชีพนี้เจ็บป่วยไม่ได้เพราะต้องทำงานเลี้ยงดูโคนมตลอด แต่หากตนเองหรือบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยก็สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้อย่างไม่เดือดร้อนเพราะมีบัตรทอง 30 บาทรักษาทุกโรค โดยนาย ข พึงพอใจในสุขภาพของตนว่าร่างกายแข็งแรงดีสามารถทำงานได้ดีไม่มีปัญหาจากการเจ็บป่วย และได้รับอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายครบ ไม่ขาดสารอาหาร แต่เนื่องจากร่างกายไม่ค่อยเจ็บป่วยจึงไม่จำเป็นต้องไปเข้ารับบริการการตรวจสุขภาพประจำปีเพราะคิดว่าการประกอบอาชีพนี้ก็เป็นการช่วยออกกำลังไปในตัว หากไม่มีอาการเจ็บป่วยเลย จึงไม่ยอมเสียเวลาเดินทางไปไหน

นาย ข มีความสุขและความสบายใจในการเลี้ยงโคนม ค่อนข้างมีความภูมิใจในอาชีพ โดยผู้สัมภาษณ์ลองถามนาย ข ดูว่าหากเลือกให้ไปประกอบอาชีพอื่นที่ดีกว่านี้ได้ นาย ข ก็ไม่มี

ความคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพ เพราะพึงพอใจในอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่เรียบง่าย มีอิสระในตัวเอง และได้อยู่ร่วมกับครอบครัว

นาย ข มีสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น และมีกำลังที่สามารถจ่ายได้ คือ รถมอเตอร์ไซด์ โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องเล่นวีซีดี โทรศัพท์มือถือ และเตาแก๊ส เท่านั้น โดยนาย ข อยู่อย่างเรียบง่าย เพราะ มีกำลังทุนทรัพย์ในการซื้อมาน้อย ประกอบกับลูก ๆ ยังอยู่ในวัยเด็กจึงยังไม่มีค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นมากนัก

นาย ข มีเวลาสำหรับพักผ่อนหย่อนใจโดยในช่วงที่ภรรยาช่วยหมั่นเวียนผลัดเปลี่ยนแบ่งเบาภาระในกิจกรรมการเลี้ยงโคนมบ้าง โดยนาย ข ให้ข้อมูลว่าจะใช้เวลาไปหาจับปลาตามแหล่งน้ำใกล้บ้านมาใช้เป็นอาหารบริโภคกันในครอบครัวได้ และยังได้พูดคุยกับเพื่อนบ้านบ้างในระหว่างทาง และมีเวลาดูโทรทัศน์ในตอนเย็นหลังจากเลิกกิจกรรมการเลี้ยงโค

นาย ข แสดงความเห็นว่าเป็นชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ไม่มีปัญหาสภาพแวดล้อม จะมีบ้างก็เพียงกลิ่นจากการเลี้ยงโคนม แต่ก็เพื่อความเคยชินของคนในละแวกนั้น เพราะเลี้ยงกันแทบจะทุกหลังคาเรือน ต่างก็มีความเข้าใจว่าเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชน และมีปัญหาฝุ่นละอองจากถนนที่พัดปลิวเข้ามาในบ้านที่พบบ้างเท่านั้น

เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม นาย ข เสนอว่า น่าจะมีการปรับขึ้นราคาน้ำนมดิบจากมาตรฐานให้สูงขึ้นกว่านี้ เพราะค่าต้นทุนในการซื้ออาหารสัตว์มีราคาสูงขึ้น แต่รายได้ยังเท่าเดิม และมีความต้องการมีพื้นที่ในการปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงโค เพราะที่ดินของตนเองมีไม่เพียงพอ รวมไปถึงอยากให้มียุทธศาสตร์ที่รวดเร็วและจ่ายในทุกปีด้วย และถ้าเป็นไปได้อยากให้มีการแจกจ่ายแม่พันธุ์โคนมแก่เกษตรกรเพื่อเป็นการให้ทุนในผู้ที่มียุทธศาสตร์น้อยด้วย หรือจะเป็นการลงทุนให้ก่อน แล้วไปผ่อนชำระคืนในภายหลังตนเองก็ยินดี

ผลจากการศึกษากกรณีศึกษา

พิจารณาโดยภาพรวม สรุปได้ว่า เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากลักษณะที่เป็นองค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะเปลี่ยนแปลง เพิ่มผลผลิต และการลงทุนในอาชีพ เกษตรกรที่มีทุนมักจะมีโคที่เลี้ยงมากกว่า ทำให้มีปริมาณนมที่รีดและขายได้ในจำนวนที่มากกว่าด้วยย่อม และการที่มีเงินทุนมากก็สามารถนำไปพัฒนาผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่ามากกว่า เช่น สามารถนำไปลงทุนปรับปรุงอาหารที่ใช้เลี้ยงโคนม ลงทุนในการซื้อแม่พันธุ์โคนมมาเพื่อเพิ่มผลผลิต ชี้นำเชื้อที่มีคุณภาพมาใช้ผสมเทียม

เป็นต้น แตกต่างจากเกษตรกรที่มีทุนน้อยถือเป็นอุปสรรคต่ออาชีพ เพราะมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงแต่ไม่มีเงินทุนมาเป็นปัจจัยสนับสนุน

2. จำนวนแรงงานที่ช่วยในการเลี้ยงโคนม เกษตรกรที่มีการจ้างลูกจ้าง ทำให้ไม่เกิดความเหน็ดเหนื่อยกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ และมีเวลาไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้มากขึ้น การมีจำนวนแรงงานที่มากเพียงพอทำให้ไม่ต้องทำงานหนักเพียงลำพัง และยังสามารถทำให้การเลี้ยงดูโคนมทำได้อย่างทั่วถึง โค้กจะมีสุขภาพแข็งแรง สามารถให้ผลผลิตได้ในปริมาณที่ดีกว่าเกษตรกรที่ทำงานด้วยตนเองเป็นหลัก

3. ข้อจำกัดของปัจจัยที่ดิน และวัตถุดิบ นอกจากเกษตรกรจะมีเงินทุนที่ใช้ในการซื้ออาหารที่เป็นวัตถุดิบสำหรับเลี้ยงโคนมน้อยแล้ว ในเกษตรกรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดียังมีพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าที่เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมในปริมาณที่จำกัดอีกด้วย จึงทำให้เกษตรกรมีความสามารถในการหาหญ้าสดมาเป็นอาหารให้โคนมได้น้อย และต้องใช้เวลาว่างและกำลังแรงงานในการออกไปหาหญ้าจากแหล่งหญ้าที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายจากยานพาหนะเพิ่มขึ้นอีกด้วย

4. การมีสถานภาพทางสังคม การมีตำแหน่งทางสังคมเป็นเสมือนใบเบิกทางในการเข้าถึงแหล่งความรู้ และการมีรายได้เสริม รวมไปถึงการยอมรับทางสังคมที่ดีกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นประชาชนทั่วไป

5. ระดับการศึกษา เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีการศึกษาสูงกว่า จะมีความรู้ดี ยอมรับและเข้าถึงวิทยาการ และมีการนำมาใช้พัฒนาเทคนิคการจัดการฟาร์มให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า มีการแสวงหาความรู้ที่ดีต่างจากเกษตรกรที่มีการศึกษาด้อยกว่า ที่มักจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าไปถึงแหล่งความรู้ และไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก

6. ภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ สังเกตได้ว่า เกษตรกรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า นอกจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจากการลงทุนเลี้ยงโคนมที่ต้องคำนึงถึงก่อนแล้ว ยังต้องรับผิดชอบต่อภาระค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัวจำนวนหลายคนเพียงลำพังอีกด้วย

กรณีตัวอย่างทั้งสองสะท้อนตัวแปรที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิต จากการศึกษาเชิงปริมาณ และในหลายส่วนยังสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรด้วย

ส่วนที่ 6 การอภิปรายผล

จากการศึกษา คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอยู่ใน 2 ระดับ คือ ระดับสูง และระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านรายได้ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง ส่วนคุณภาพชีวิตด้านความรู้ และ คุณภาพชีวิตด้านนันทนาการและการพักผ่อนอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหตุผลที่สนับสนุน มีดังนี้

1.1 ด้านรายได้

จากผลการศึกษา ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตในด้านรายได้ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.42) เนื่องจากว่า การเลี้ยงโคนมทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่ต่อเนื่อง และมีรายได้ที่แน่นอนเนื่องจากมีสหกรณ์โคนมหนองโพรองรับ รวมทั้งปริมาณผลผลิตที่ได้มีความคุ้มค่ากับการลงทุนลงแรง เนื่องจากมีปริมาณโคที่รีดนมได้ต่อโคทั้งหมดที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าถึงร้อยละ 61-80 (ร้อยละ 37.2) ทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้จากการเลี้ยงโคนม และการบริหารจัดการในรูปแบบของสหกรณ์ยังช่วยให้เกษตรกรมีเงินหมุนเวียนโดยในระยะเวลา 1 เดือน ทางสหกรณ์จะแบ่งชำระเป็นเงิน 3 งวด จึงมีเงินเหลือออม สำหรับใช้จ่าย หรือ เพื่อการลงทุนต่อไป ประกอบกับลักษณะของอาชีพที่มีการลงทุนในครั้งแรก และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีรายได้เสริมที่เป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงโคนม เช่น การขายมูลโคตากแห้ง และ ขายแม่โคคัดทิ้ง เป็นต้น (จากการสัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมศักดิ์ เพียบพร้อม (2531) ที่ว่า รายได้ทั้งหมดของผู้ผลิตได้รับจากการผลิตปุ๋ยสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งต่อหนึ่งฤดูกาล หรือ ต่อปี ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากทั้งทางตรงและทางอ้อม และหากพิจารณาจากตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม จำนวนโคที่เลี้ยง และ จำนวนโคที่รีดนมได้ หากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีจำนวนแรงงานที่มากพอ ก็จะทำให้ดูแลโคได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้โคมีสุขภาพดี ทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วย

1.2 ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

ในภาพรวมเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 2.44) ระดับสูง นั้นเป็นเพราะว่า สังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นแบบเครือญาติที่

มีการพึ่งพิงอาศัย ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน ซึ่งมีขนาดเล็ก (ร้อยละ 42.7) ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบใกล้ชิด มีความสนิทสนมอบอุ่น ก่อเกิดความรักใคร่ปรองดอง ไม่ค่อยมีความขัดแย้ง ตามแบบสังคมในต่างจังหวัด สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ นันทนา วงศ์สวัสดิ์กุล (2548, น. 91) ที่พบว่า ครอบครัวของแรงงานในภาคเกษตรมีลักษณะเป็นครอบครัวในสังคมชนบท และมีแนวโน้มขนาดของครอบครัวจะเล็กลง สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรักใคร่ปรองดองเมื่อมีปัญหาจะปรึกษาร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านการงานและด้านการเงิน โดยรวมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวแรงงานภาคเกษตรยังอยู่ในระดับที่ดี

1.3 ด้านสุขภาพอนามัย

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย = 2.40) ระดับสูง เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ที่สามารถซื้อหาอาหารมาบริโภคในครัวเรือนได้โดยไม่ขัดสนจาก ตลาดนัดใกล้บ้านที่มีอยู่ในชุมชน และมีความรู้จักบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย รวมทั้ง บริโภคพืชผัก และปลาน้ำจืดที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือ มีอยู่ตามริมรั้วบ้าน (ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์) ประกอบกับหน้าที่การทำงานทำให้มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอไปในตัว และมี สมาชิกในครอบครัวคอยผลัดเปลี่ยนในกิจกรรมการเลี้ยงโคนม ทำให้มีเวลาสำหรับพักผ่อนและไม่ เหนื่อยล้า จนเกิดความเจ็บป่วยจากการทำงานมากนัก

1.4 ด้านความพึงพอใจในการทำงาน

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.59) ระดับสูง เนื่องมาจากการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพดั้งเดิมของท้องถิ่นที่ทำมาตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ประชากรที่ประกอบอาชีพนี้จะมีใจรัก และมีความผูกพันในอาชีพจึงไม่มีความต้องการที่จะไป ประกอบอาชีพอื่น เพราะ ต้องมีความขยันขันแข็ง อดทนดูแลเลี้ยงดู หุ่นเทแรงกายแรงใจ ในการ ประกอบอาชีพ การมีงานทำ และมีรายได้มาจุนเจือภายในครอบครัว ทำให้เกษตรกรมีชีวิตที่เป็น สุขประกอบกับการที่สหกรณ์มีการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเกษตรกร รวมทั้ง ยังมีสวัสดิการให้แก่ครอบครัวสมาชิก จึงทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจและคิดว่าอาชีพมีความ มั่นคงเป็นหลักประกันให้กับครอบครัว

1.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในครัวเรือนในระดับสูง ร้อยละ 69.1 เนื่องมาจากการอายุที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีกำลังทุนทรัพย์ จากเงินออมที่เก็บสะสมใน การซื้อหาสิ่งก่อสร้างความสะดวกสบาย ได้มากกว่าเดิม รวมทั้งสิ่งของเหล่านี้มีราคาไม่สูงเกินความ สามารถในการจ่ายคืน เพื่อนำมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานในชีวิตส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ เซน (สุวินตนา เอกวัฒน์, 2546, น. 121) ที่กล่าวว่า การมีรายได้ทำให้บุคคลสามารถเป็นเจ้าของสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ต้องการบริโภคได้ ดังนั้น การเป็นเจ้าของสินค้าและบริการต่าง ๆ ย่อมเป็นเครื่องมือ หรือปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

1.6 ด้านสิ่งแวดล้อม

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในชุมชน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79.1 ซึ่งเป็นเพราะว่า ในชุมชนที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอาศัยอยู่ ยังคงความเป็นธรรมชาติ ประชากรมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ฟังฟังอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งประชากรส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานมานานจึงไม่พยายามก่อให้เกิดปัญหาในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ พื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นบ้านเรือนสำหรับพักอาศัย และสถานที่สำหรับเลี้ยงโคนมเท่านั้น จึงพบปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยมาก

2. ความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.27) ระดับปานกลาง เป็นเพราะว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษาที่มีมาแต่เดิมในอดีต จึงมีความสามารถอ่านออกเขียนได้ในระดับพื้นฐาน และ พบว่าเกษตรกรมีการเสนอตัวเข้าเป็นผู้รับการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย = 2.15) และ การติดตามข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย = 2.32) น้อย ซึ่งมาจากสาเหตุที่ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมหมดเวลาส่วนใหญ่ไปกับการประกอบอาชีพในแต่ละวันเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานช่วยในกิจกรรมการเลี้ยงโคนมจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่ช่วยกันแค่สามีและภรรยาเพียง 2 คน ทำให้ไม่มีเวลาสนใจในข่าวสาร และคิดว่าการไปอบรมไม่คุ้มค่ากับเวลาที่จะต้องแบ่งไป ทั้งยังมีความคาดหวังกับตัวแทนที่ทำหน้าที่นำข่าวสารมาเผยแพร่มากกว่าจะรับฟังข้อมูลข่าวสารด้วยตนเองจึงไม่มีความต้องการในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมมีลดน้อยลงไป เพราะมักจะคิดว่านอกจากจะเสียเวลาแล้วยังเสียรายได้ด้วย (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์) แตกต่างจาก คุณภาพชีวิตระดับเอื้อโอกาส ซึ่งท่านพระเทพเวที (พินยุตดา แจ่มจันทร์ศรี, 2538, น. 22) ที่กล่าวว่า บุคคลควรจะอยู่ในสังคมที่อำนวยความสะดวกในการทำงานที่ตนถนัด และมีโอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงวิทยาการต่าง ๆ

3. กิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ

กิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจเป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตประการหนึ่ง ในที่นี้หมายถึง การมีโอกาที่จะมีการพักผ่อนหย่อนใจ หรือมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ งานประจำทำ เพื่อที่จะได้ผ่อนคลายนอกเหนือจากการประกอบอาชีพในระหว่างการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อลดความตึงเครียด ความอ่อนเพลีย และช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และครอบครัว ผลการศึกษาปรากฏว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีการพักผ่อนหย่อนใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 0.42) นั้นหมายถึง ร้อยละ 42.2 สามารถหาเวลาในการพักผ่อนหย่อนใจระหว่างการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่มาก เป็นสาเหตุมาจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมหมดเวลาส่วนใหญ่ไปกับการประกอบอาชีพตั้งแต่เช้า ไปจนกระทั่งถึงตอนเย็น ต้องทำงานหนักตลอดทั้งปี และไม่มีวันหยุด เพราะต้องดูแลโคนมให้รีดนมได้ปริมาณที่มาก และมีคุณภาพดี จึงมีภาระหน้าที่จากการทำงานที่ทำให้หาโอกาสในการพักผ่อนเพื่อผ่อนคลายได้ยาก ไม่สามารถหยุดพักติดต่อกันได้เป็นเวลานานได้ นอกจากนั้นในแต่ละวันกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทำในเวลาพักยังทำได้อย่างจำกัด และต้องไม่ไกลจากบ้านมากนัก จึงควรมีกิจกรรมนันทนาการมากยิ่งขึ้น

4. การเข้ารับบริการสาธารณสุขเพื่อการมีสุขภาพที่ดี

เนื่องจาก อาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความอดทน เกษตรกรส่วนใหญ่จึงแทบจะไม่มีอาการเจ็บป่วยเลย ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจในสุขภาพร่างกายของตนเองที่แม้ว่าจะดูจากภายนอกที่ไม่มีอาการเจ็บป่วยให้พบเห็น การตระหนักในการป้องกันรักษาจึงยังมีน้อย ทำให้ไม่ดูแลรักษาสุขภาพแต่เนิ่น ๆ และอาจสืบเนื่องมาจากบริการสาธารณสุขที่ยังเข้าไม่ถึงประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบกับไม่มีผู้ทราบว่าควรมีการเข้าไปรับบริการสาธารณสุขที่สถานพยาบาลปีละ 1 ครั้ง รวมทั้งมีความคิดว่าถ้าไปก็เป็นการเสียเวลาเนื่องจากมีภาระที่รับผิดชอบมากมายอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้บริการสถานพยาบาล หรือหากมีอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น อาการปวดศีรษะ หรือ เป็นไข้หวัด เกษตรกรก็เลือกใช้วิธีพึ่งตนเองหาซื้อยามารับประทาน ที่มีอยู่ตามร้านค้าในละแวกชุมชนมารับประทาน ซึ่งภายในระยะเวลา 1-2 วันอาการเจ็บป่วยก็จะหายไปเอง

5. ภาวะหนี้สิน

ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีหนี้สินในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.25) นั้นมาจากลักษณะของการประกอบอาชีพที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในระยะแรก ทำให้เกษตรกรในรายที่มีโคนมน้อย และประกอบอาชีพมาเป็นระยะเวลาไม่นาน และมีปริมาณผลผลิตที่ขายได้ในรายได้ไม่มาก มีความต้องการในการที่จะเพิ่มผลผลิต จึงไปกู้เงินเพื่อการลงทุนโดยไปยืมเงินจากสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยสหกรณ์จะให้สมาชิกผ่อนคืนโดยหักจากค่าน้ำนมดิบในแต่ละวัน ทำให้มีหนี้สินอยู่บ้าง แต่ก็เป็นหนี้ที่เกิดจากการลงทุนในการประกอบอาชีพ ที่ไม่มากเกินไป ความสามารถผ่อนชำระคืนได้

6. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของแหล่งน้ำใกล้บ้านเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นอยู่บ้าง (ร้อยละ 22.70) ซึ่งน่าจะมาจากเหตุผลที่ว่า บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตพื้นที่แห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้กับ คลอง และ หนองน้ำ ซึ่งในฤดูแล้ง น้ำจะลดน้อยลง ไม่มีการไหลเวียน เป็นลักษณะของน้ำที่นิ่ง ทำให้วัชพืชหรือสิ่งปฏิกูลในแหล่งน้ำนั้นส่งกลิ่นเหม็น เน่าเสีย อีกทั้งยังไม่มี การดูแลจากคนในชุมชน มีการเก็บขยะ และไม่มีการขุดลอกสิ่งปฏิกูลจากหน่วยงานภาครัฐที่ควรเข้ามาดูแลรับผิดชอบ

7. การปรึกษาหารือระหว่างคู่สมรส

เมื่อมีปัญหาคู่สมรสจะปรึกษามีหรือภรรยา มากกว่าบุคคลอื่น (ค่าเฉลี่ย = 2.25) นั้นหมายความว่า การไว้ใจในปรึกษากันกับคู่ชีวิตอยู่ในระดับกลาง ๆ เป็นความพึงพอใจของแต่ละบุคคล เพราะเรื่องบางเรื่องก็ไม่สามารถที่จะปรึกษามี หรือภรรยาได้ทั้งหมด อาจเนื่องมาจากประสบการณ์และแนวทางในการให้คำแนะนำในการจัดการกับทางออกของปัญหา หรือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ความเข้าใจกัน และเวลาที่มีให้กัน เป็นต้น

8. ตัวแปรสำคัญที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

8.1 ผลการทดสอบความแตกต่างตัวระหว่างแปรส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย และด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องมาจากการมีรายได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ จำนวนโคที่รีดนมได้ จำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนม ราคาน้ำนมที่ขายได้โดยเฉลี่ย จำนวนพื้นที่ถือในสหกรณ์ และ สถานภาพการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ที่ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี

8.2 คุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจในการทำงานที่ดี มีความสัมพันธ์กับตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ ปริมาณน้ำนมที่รีดได้ต่อวัน จำนวนโคที่เลี้ยง จำนวนโคที่รีดนมได้ ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้โดยเฉลี่ย สถานภาพการเป็นสมาชิก และจำนวนพื้นที่ในสหกรณ์ที่เป็นตัวแปรที่สนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีคุณภาพชีวิตที่ดี นั่นหมายถึง จำนวนโคที่เลี้ยง และจำนวนโคที่รีดนมได้ จะเป็นตัวบ่งชี้ ปริมาณสัดส่วนของโคที่รีดนมได้ต่อโคที่เลี้ยงในฟาร์มทั้งหมด และราคาน้ำนมที่ขายได้ รวมถึงการสะสมจำนวนพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย

9. ตัวแปรส่วนบุคคลกับสิ่งอำนวยความสะดวก และ นันทนาการและการพักผ่อน

ตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีสิ่งอำนวยความสะดวก และมีกิจกรรมนันทนาการในระดับดี นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว ทำให้มีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนได้ในระดับดีอีกด้วย อาจเป็นเพราะว่า ระดับอายุที่มาก และการศึกษาที่สูงกว่าของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ทำให้มีรายได้และฐานะค่อนข้างดี และเพียงพอที่จะซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก มาสนองความต้องการพื้นฐานได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวก็เป็นตัวบ่งชี้ถึงแรงงานในการช่วยเลี้ยงโคนมได้อีกด้วย

10. ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

มนุษย์ทุกคนเกิดมาใช้ชีวิตในสังคมย่อมมีความต้องการในด้านต่าง ๆ ด้วยกันทั้งสิ้น เช่นเดียวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ก็ย่อมมีความต้องการในการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ จากผลการศึกษา พบว่าข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ซึ่งร้อยละ 25.7 มีความต้องการให้ปรับขึ้นราคาน้ำนมดิบ ร้อยละ 21.7 มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยตรึงราคาอาหารสัตว์ที่เป็นวัตถุดิบในการเลี้ยงโคนมไม่

ให้มีราคาที่สูงจนเกินไป ร้อยละ 18.2 มีความต้องการให้สหกรณ์มีการจ่ายเงินปันผลในที่เพิ่มขึ้น และรวดเร็ว และร้อยละ 16.6 มีความต้องการให้ภาครัฐช่วยส่งเสริมเรื่องการแจกจ่ายพันธบัตรออมทรัพย์ให้กับเกษตรกร หรือเป็นการให้กู้เงินเพื่อการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเพิ่มผลผลิตในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดความต้องการของมนุษย์ของ Maslow ที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะมีปัจจัยที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความต้องการที่เสนอมานำไปสู่การมีรายได้ เพื่อสนองตอบความต้องการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี